מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין טו.

מסורת הש"ס

א) סוכה כד:, ב) לקמן יט: [סוכה כד:], ג) [גי' תוס' למירמת. יעב"ן], ד) [לקמן יט:], ה) לקמן לט: [סוכה כד:], ו) סוכה כה., ז) [לעיל יב:], ח) לעיל ט: [מוספפת פ"ז ה"מ], ט) [ניטין לט. פ"מ יא: כ"ב פר: חולין יב:], י) [כמשנה שבמשניות איתא ר' יוסי אומר], כ) [סוכה כד. ע"ש], ל) [דף יח.], מ) כפ"א: שבועה, נ) [כ"מ כב:], ס) [כמדבר יט], ע) [דף יב:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדכעא מיניה כפ' שני. כ"כ פוף דף יט: (ב) תוס' ד"ה תל וכו' למ"ל ממילה. כ"כ בפרק הרשן [סוכה כד.]:

גליון הש"ס

גמ' ובל דדרה שתשמישה לאוויר. לקמן דף כב ע"ש:

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם. טרורין. דמיתקם כלי עץ לשם דמיטעלטל מלא ויריקן, חהו איט מיטעלטל מלא, דגדול יותר מדי ואם יטלטלוהו יסבר כדיליה (שם). נמוקו עמו. נים וקו, דכר יבר לקו המסקולת (לקמן נא.) לו: פירוקו עמו לאת עמם לכל דברי, שהיה מיישב את דברי (גיטין מז.) לו: טעמו, שהיה מניח טעם לדברי כל שעה (בכורות לז.). וחסרונן. לרבי פטיקן (ברכות מד.). פוק חזי מאי עמא דבר. היאך מיהנים, וכבר נהגו לבכך מתחלה שהכל ונכפוף כולא נפשות דנות והקרונן על כל מה שנגלה (שם מה.). עד כאן

המשך מעמוד קודם

הצושה סוכתו בין האילנות. נאכן ולא סמכה עליהן אבל הן דופסתיה (סוכה כד.). היה שם אילן. כפסי כילאות קלי, היה כאחת הפיאות אילן שביבי אמה לכל לד (שם). או גדר. מרוגע אמה על אמה, כל גדר סתם של חנגים הוא ולריך שיהא אמה על אמה כדי לתלקי בשתי מחיצות, אמה לגמרא ואמה לגפון לו לדרום (שם). בידרן משום דיומר. כי שעמדים סביו מחיצה לגפון ולגפון, שבכך הקלו חכמים עליהם (שם). אילן המסיך על הארץ. שניפו טוטה לגמוה מכל לדדיו סביב (לקמן צט.) טיפו גדול מאד ולאחר הטף כפופין סביב על האהלן (סוכה כד.). מטלטלין תחתיו. דלמרגיע לגרד (לקמן צט סוכה כד.) יהרי יש לאן מחיצה עשרה (לקמן שם) ומחיצה לו נגוהה עשרה מצפנים, שהטף תרון הוא וכנוהה האילן הוא (סוכה שם). שבת בתל. קדם היום על האדם והוא בתל נגוה עשרה וקנה שם שביתתו (סוכה כה.). והוא מארבע אמות ועד בית סאתים. גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים (שם). וכן בנקע. נוחת הבשויה מצפון ימי כלאיות ובלילא (שם). וקמה קצורה. נחלצעה, ושיבולות. נגוהות עשרה, מקיפות אותה. סביב, כל הני מחיצות ניטו לאיקלה בית סאתים ולא ליותר מכלל, דלא נעשית לדירה, הלכך מהלך אם כולה לאמה ומחוצה לה אלפים, דכל אלה. דאילו הכא זה בחיבה מבעת יום, הוה כאילו מבעת אל מקום שביתה, ולבני נקע ולבא מחוצה לאמות, לפי לא הוה יותר מתרבע אמות מאי מהלך אם כולה אילן, בלא מחיצות נמי מרבע אמות מקום שביתה אית ליה, ולהיות שבו אים מחיצה, ומולה לבן אלפים אמה, דכמיב אל יצא אים ממקומו, ואסמיך רבנן לגילוי מקום מקום ומקום מקום כו' (לקמן נא.) ותל מוקף מחיצות הוא, דכל שבגוה עשרה אמרינן בוד אמיק מחיצות שלו ולקף בהן את לאמו (סוכה כה.). לחי משום היכר. לגיחוו לגיגי ולגיגו ולגיגו בהקנאת עבוד ולא ליתי לאחליפוי בהיכ"ר (לעיל ג.). כותל שצידו אחד כנוס מחברו. בנכנס הבנין ומיטבו מעביי, דהשתא כולו ויולא ממנו כמין אמות אקוריין פליי"ל, בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים. כגון שבקוע הכותל מלפניו, שאין הכמיסה נראית לעשמים כפנים אלא לבני רשות הרבים, ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ. שבקוע הכותל מאחריו ונראית הפנימה כפנים (לעיל מ.).

העומד מאליו. שלא הוקבע שם לשם תיקון מבוי אלא הזמינוהו לכך: **היכא דלא סמכינן עליה מאתמול.** שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת: **לאישתמושי באילן.** ויעלה ויתלוש כיוס טוב: **היה שם.** בספסי בילאות תניא בפרק שני: **חילת הקנים.** קנים המונרים. מילת שהיו נעוועים בסדר מחילה: **דיומר.** מפרש בפ' שני[ע] דיו עמודין עמוד אחד גדולה כשנים שעשאו כמרזב ונוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד' דיומדין לד' הפיאות יש לכל מחילה ג' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן: **כדכעא מיניה.** בפרק שני[ב]: **המסיך.** נופו נוטה סמוך לארץ ולא הנוף בפאות מג' לקרקע ועיקרו במקום שמחוכר לאילן גבוה עשרה: **אין מעלעלין בו.** אם היה היקפו יותר מבית סאתים כחצר המשכן. ושיעור זה נתנו חכמים לכל היקף המתוקן ואינו מתוקן כל צרכו כגון לממילה שאין בה שתי וערב כאמי פיקלא (ד' מח.) ולהיקף אלא הוקף לדירה בפ' שני (ד' כד.) והכא נמי אי בעומד מאליו מוקמת לה שפיר כו' הואיל ולאו לכהי עבידא יהבו ביה רבנן האי שיעורא: **משום דהוי דירה שתשמישה לאויר.** לעולם שנטעו מתחילה לכך והיקף לדירה הוא אבל דירה זו אינה עשויה לעוכך מוכה אלא לעוכך אויר שמוא לה לדור שם שומרי השדות ועשוי להגיל מן המתה ואין מטלטלין בדירה זו אלא בית סאתים כדתניא בפ' שני (ד' כב.) כלל אמר ר"ש בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקלה ומלר ואפילו י' כוריס מותר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור דלאו דירה הוא דעל כרמו הוא דר שם: **שבא בפל.** קדש עליו היום וקנה שם שביתתו: **גבוה עשרה.** דאמרינן גוד אסיק מחיצותיו כל סביבותיו והרי הוא מוקף: **וכן נקע.** אחד מנקיקי הסלעים: **והוא מד' אמות עד בית סאתים.** הואיל ובכל בחוכר מחיצותיו נעשית ביתו וכולו כארבע אמותיו הוא הלכך מהלך את כולו ומחוצה לו אלפים אמה אבל אי הוה עפי מבית סאתים אין מחיצותיו מועילות לו שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים. לכהי נקע מארבע אמות ואילך דאם היה פחות מד' אמות אתי מהלך את כולו אילכא ומחיצותיו מאי מהני בלאו מחילה נמי מקום לכל אדם ד' אמות בפרק מי שהוליאוהו (לקמן ד' מא.): **ושיבולות מקיפות אותה.** שהיה גבוליה[ס] סביב מלקוט ושבלים גבוהין ר' עקיבא: **הל ונקע מאי איכא למימר.** מימות עולם הן: **היולאות מן הגדר.** זו למעלה מזו: **למיסר בניינא.** אם יכלה לעשות מחילה מכותל זה לכותל שכנגדו יתקשר באבנים הללו שכן דרך הבנאין לעשות ובענין אחר אינו יכול לדבק בנין מדם בנבנין יפן: **לסמוך אדיקלא.** דקל היה עומד אצל פתח המבוי: **הא סמכינן הוי לחי.** אלמא הלכה כאביי: **ניחא דלא סמכינן עליה פליגי.** ואביי דאמר קשיא ליה הא עובדא דרב לא סמך אדיקלא דדיקלא דרב: **ברקא.** יליע: **דהוה כי בר חבו.** והיה עמוד הסומך את היליע עומד בראש מבוי אחר: **ואפלינו בה כולי שנייהו.** אביי ורב לימסמך עליה ורבא אבר אלמא בדסמכינן עליה פליגי. והלכתא כאביי בהא דזו היא אחת מיע"ל קנ"ס שהלכה כאביי[ע]: **מתני' ומעמא משום גולל.** אם עשאו גולל לקבר מעמא לעולם בהאל כמת עלמו ואפי' ניטל משם דתניא בפ' השדה[פ] לרצות גולל ודופק: ורבי

תא שמע העושה סוכתו. בפ' הישן (סוכה ד' כד.): מוקי לה דעביד לה בהולא ודפנא דלא תקשי לרב אחא בר יעקב דאמר כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח פירוש שהרוח מנענעתו' לכאן ולכאן אינה ממילה ואמאי כשרה והא קאזיל ואתי ולפי זה לא פריך הכא מידי והוה מצי משמע ליה דמיירי בכל עניין בין הוי רוב דופן מעוטי האילן שאינו הולך ברוח בין דהוי רוב דופן מן הנוף: **אי** הכי מאי למימרא. ולא קני בשיעורא דלעיל דלא הוה נקט תרתי אמו מדא: **תל** ונקע מאי איכא למימר. ולא תקשי מכאן למ"ד(ב) ממילה שאינה עשויה בידי אדם לא שמה ממילה דלא אתיא למעוטי אלא דבר שאינו ראוי להעשות בידי אדם כגון בעלי חיים: **אביי** לטעמיה. היינו לחד לישנא דלעיל גבי היה גבוה מכ' וכא למעטו (ד' ה.) דקסבר דאפילו קורה משום ממילה וכל שכן לחי ואמתו לשון תופס עיקר וכא לטעמיה דאמר לעיל(ג) אחד זה ואחד זה משום היכר ור"ח לא גרס לטעמיה אלא גרס בהדיא אביי אמר לחי משום ממילה ורבא אמר לחי משום היכר: **לא** סבר לה מר למסמך אדיקלא. אף על גב דרב הוא אית ליה בפרקין (ד' יח.) שבת הואיל והותרה הותרה ולא צריך למסמך אדיקלא הא מסיק לקמן דמודה רב הוא היכא דלימנהו לממילות דלא אמרינן הואיל והותרה הותרה אי נמי הכא לפי דברי רב היה מקשה:

תלמוד

בית סאתים ת"ש [ו]רשבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וקמה קצורה ושיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכי תימא הכא נמי שעשה מתחילה לכך בשלמא קמה לחיי אלא תל ונקע מאי איכא למימר אלא [ז]במחיצות כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה כי פליגי בלחי אביי לטעמיה דאמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא לטעמיה דאמר [ח]לחי משום היכר אי עבידא בידים הויא היכר ואי לא לא הוי היכר ת"ש אבני גדר היוצאות מן הגדר מובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר שלשה צריך לחי אחר הכא נמי שבנאן מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא הוא דעבידא קמ"ל ת"ש [ט]דתני ר' חייא כותל שצידו אחד כנוס מחברו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נדון משום לחי הכא נמי שעשאו מתחילה לכך אי הכי מאי קמ"ל הא קמ"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי תא שמע דרב הוה יתיב בההוא מבואה הוה יתיב רב הונא קמיה אמר ליה לשמעיה זיל אייתי לי כוזא דמיא עד דאתא נפל לחיא אחוי ליה בידיה קם אדוכתיה אמר ליה רב הונא לא סבר לה מר לסמוך אדיקלא אמר [י]דמי האי מרבנן כמאן דלא פרשי אינשי שמעתא מי סמכינן עליה מאתמול טעמא דלא סמכינן הא סמכינן הוי לחי לימא אביי ורבא בדלא סמכינן עליה פליגי הא סמכינן עליה הוה לחי לא ס"ד דההוא ברקא דהוה בי בר חבו דהוו פליגי בה אביי ורבא כולי שנייהו: **מתני'** [יא]בכל עושין לחיין אפילו בדבר שיש בו רוח חיים [יב]ורבי מאיר אוסר [יג]ומטמא משום גולל ור'

צצא א מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה כב סמג עשין דרנהן ג טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יא:

צצב ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תכל סעיף י: ג [מיי' פט"ז מהל' שבת הלי כד טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף לו]:

צצג ד מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה כב וסכ"ד הלכה ד ופ"ז מהלכות עירובין הלכה ד סמג לאוין מה ועשין דרנהן ג טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ב:

צצד ה מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה כב טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ב:

צצה ו מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יב סמג עשין דרנהן ג טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ג:

צצו ז מיי' פ"ו מהלכות טומאת מת הלכה ד:

רב נסים גאון

מחיצת קנים קנה קנה פחות משלשה איצטריכא ליה. כדבעא מיניה אביי מרבה. עיקר זו הבעיא בפרק עושין מסין (דף יט).

רבינו חננאל

מבוי יש לו חצי מבוי. פי' עשה לחי לחצי המבוי לאורכו ונשתייר חצי המבוי החיצון בלא לחי יש לו להשתמש מן הלחי ולפנים במבוי. ולא גזרינן דילמא אתי לאישתמושי אפילו בחיצון. אמר רבא עשה לחי והגביהו מן הקרקע ג' טפחים, או הרחיקו מן הכותל ג"כ. (סימן) [כיון] דהיא מחיצה שהגדיים לקונין כה לא עשה כלום. אמרי משמיה דשמואל אין הלכה כר' יוסי בהילמי, ומפורש בשבת פ' שמונה שרצים. ואין הלכה כר' יוסי בלחיים דבעי רוחב כל לחי ג' טפחים. וא"ל רב הונא בר חיננא אמרת לן בהילמי דאין הלכה כר' יוסי ולא [אמרת לן] בלחיים. ואמרינן מ"ש והא בין בהילמי בין בלחיים רבנן סלגיי עליה. ואמרן משום דקאי ר' כוותיה, בענייניו חצר גדולה שנפרצה לקונה ואוקמה גדולה כי"א אמה וקטנה בעשר, וכו' דאמר בעינן שני פסין, וסבר לה כר' יוסי דאמר כל פס רחבו ג"ט, ומדמדינן דר' קאי כוותיה. ותוב דרב יהודי דאמר משניה דרב אין הלכה כר' יוסי בהילמי ולא בלחיים הדר ביה. משום דר' יוסי ניסוקי עפו. ש"מ הילכתא כריתיה בלחיים. ואביי דאמר לרבא בר רב חנן כדבעא מיניה הילכתא מאי. א"ל פוק חזי היאך עמא דבר. איכא דמהני לה על השותה מים לצמאי אומר ברוך שהכל נהיה בדברו איתמר לחי העומד מאליו, בגון אילן וכיוצא בו, אביי אמר הוי לחי ורבא אמר לא הוי לחי. וסברוה כי היכי דפליגי בלחי הכי פליגי במחיצות. ת"ש העישה סוכתו בין האילנות, והאילנות דפנות כשרה. ודחי רבא הכי, הכא במאי עסקינן בשעשאו לאילן מתחילה לשתים דופן.

עין משפט נר מצוה

יהא אתא לאשמעינן דלא גזרינן דילמא אתי לאישתמושי ביום טוב באילן. וכן נמי דחי במחיצת הקנים דחנינן דעדדון משום דיומר. כשעשאו מתחלה לכך. אי הכי מאי למימרא, כלומר אם מתחילה עשאו לכך הא פשיטא דרבעא אביי מרבה איצטריכא ליה, וכדבעינן למימר לקמן. תא שמע מיהא דתנן בהמוגא תפילין. אילן המיסך על הארץ כו'. ודחי הכא נמי כשעשאו לכך. אי הכי האי מחיצה מעלייתא היא, אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בבית סאתים, ומשני משום דהוא דירה שתשמישה לאויר כו' [כלומר אין שם בית]. ת"ש שבת בתל גבוה ר' והוא מד' אמות ועד בית סאתים, (מפני שהיא דירה שתשמישה לאויר ואין לה אלא בית סאתים), וכן בנקע עמוק ר' כו' עד וקמה קצורה או שיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, הנה התל והנקע אי אפשר לומר בהן שעשאן מתחילה לכך. ופרקינן במחיצות כ"ע לא פליגי דמחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה. כי פליגי בלחי. אביי אמר לחי משום מחיצה. ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה. ורבא אמר לחי משום היכר, ואי עשאו לכך הוי היכר ואי לא לא הוי היכר. ת"ש אבנים היוצאות מן הגדר, ונראות בולטות ומובדלות זו מזו, פחות משלשה אין צריך לחי אחר כו'.(ז) פי' למיסר בניינא. ת"ש דרב ורב הונא הוו יתבי במבוי, א' ליה רב לשמעיה אייתי לי מיא עד [ד]אתי שמעא נפל הלחי, א"ל רב קום אדוכתיך.

(ז) סוכה דל"ל כתן דתמי ה"ג שכנתן מתחילה לכן ל"ה פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com